

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

ЗА

ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД НА АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ” ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

През 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници” навърши 17 години от своето основаване. Организацията бе учредена през 1998 година като първото национално представителство на Transparency International в Югоизточна Европа. През този период Асоциацията натрупа значителен капацитет за създаване и реализиране на проекти за противодействие на корупцията, за промотиране на стандартите за добро управление в дейността на публичните институции и успя да си изгради авторитет на професионално работеща, политически безпристрастна и активна гражданска организация.

През изминалите години Асоциация „Прозрачност без граници” създаде широк кръг от поддръжници и може да разчита на голям брой независими експерти от различни области на науката и обществения живот, които участваха при изпълнението на проектите и инициативите на организацията. Установените контакти с национални и международни институции бяха разширени с контакти със структури на гражданското общество и медиите, а Асоциацията си спечели име на уважавана и стабилна организация.

През 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници” продължи да осъществява активно дейността си, свързана с противодействие на корупцията на национално, регионално и международно ниво. Всички проведени програми и инициативи на Асоциацията бяха непосредствено подчинени на изпълнението на задълженията ѝ във връзка с реализацията на мисията ѝ, основните приоритети в работата ѝ, както и с основните цели и задачи, залегнали в Устава ѝ.¹

¹ **Мисия на Асоциация „Прозрачност без граници”, произтичаща от статута ѝ на българско представителство на Transparency International:** обединяването на усилията на държавните институции, местните власти, представителите на гражданското общество, частния сектор и медиите с цел провеждането на системни реформи и предприемането на конкретни действия срещу разпространението на корупцията в страната.

Основните приоритети в работата на Асоциацията: иницирането и прилагането на проекти и програми за противодействие на корупцията на национално и регионално равнище.

Основните цели и задачи, залегнали в Устава на Асоциацията:

- провеждане на изследователски инициативи по проблемите на корупцията, чрез мобилизиране усилията на учени, общественици и експерти в съответните области;
- системно набиране, представяне и разпространение на необходимата аналитична информация сред държавните институции и граждански организации;
- разработване, тестване и осъществяване на разнообразни граждански инициативи и проекти, насочени към намаляване на корупцията;
- предлагане на експертна и техническа помощ за различни граждански инициативи, насочени към противодействие на корупцията;
- изграждане и поддържане на контактна мрежа от международни и национални партньорски и донорски организации, занимаващи се с подобни проблеми;

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Екипът на Асоциация „Прозрачност без граници” продължи успешно да реализира пълния обем от цели и задачи посредством инициирането и осъществяването на специфични проекти и инициативи в две основни програми.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА, ориентирана към:

- апробиране на ефективни модели за независим експертен мониторинг и граждански контрол върху законодателството и процесите на управление от гледна точка на принципите на прозрачност и отчетност;
- повишаване на обществената чувствителност към проблемите на почтеността, прозрачността и отчетността в работата на публичните институции;
- инициране на застъпнически кампании в подкрепа на значими обществени каузи и проблеми, свързани с превенция и противодействие на корупцията, както и в защита на лица, пострадали от корупционни действия;
- осъществяване на експертно-аналитична дейност по проблемите на противодействието на корупцията и прилагането на добри управленски практики чрез мобилизиране на експертния потенциал на организацията и трансфер на чуждестранно know-how в областта по превенция и противодействие на корупцията.

РЕГИОНАЛНА ПРОГРАМА, насочена към:

- осъществяване на международни проекти в партньорство с Transparency International – Секретариат и с националните представителства на Transparency International;
- обмяна на опит и създаването на регионални мрежи при осъществяването на антикорупционни инициативи.

ПОСТИЖЕНИЯ НА АСОЦИАЦИЯТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

- Разработена и приложена Методология за оценка на системата за почтеност на местно ниво. Въз основа на аналитичния подход на Transparency International (Национална система за почтеност), организацията разработи иновативен инструмент за оценка на антикорупционния потенциал, роля и принос в противодействието на корупцията от страна на институциите и водещите сектори от

-
- дългосрочно сътрудничество с централната и местните власти, експерти в държавната администрация и неправителствени организации с подобна насоченост с цел създаване на стабилна мрежа от обществени коалиции, работещи по проблемите на борбата с корупцията.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

обществения живот на местно ниво. През 2015 година разработената методология послужи като отправна точка при извършването на сравнителна за оценка на институции и социални актьори от всички региони на страната, които играят ключова роля в борбата с корупцията.

- Изработен Индекс на Местната система за почтеност – 2015, който е първият инструмент за сравнителна оценка на приноса на ключови сектори и институции в противодействието на корупцията на местно ниво. Индексът позволява извършването на сравнителна оценка на 27-те общини – областни центрове, включени в изследването, като по този начин може да служи като ориентир на бизнеса при неговите планове за инвестиции на регионално ниво, а за институциите на местната власт – като ориентир за необходимите действия за реформи. В дългосрочна перспектива Индексът може да служи като инструмент за анализ на тенденциите при развитието на общините, включени в изследването.
- Осъществена гражданска инициатива за наблюдение на изборния процес, фокусирана върху две основни измерения – осъществяване на застъпническа кампания за широко гражданско участие в референдума за въвеждането на електронно гласуване и мониторинг на изборния процес. В тази връзка организацията осъществи граждански мониторинг на местните избори със съдействието на най-широката мрежа от граждански организации. В хода на инициативата бе мобилизирана подкрепа на политически партии за прилагането на Обществен договор за почтено и открито управление в местната власт. Документът ще бъде използван като отправна точка за оценка на бъдещите действия на местните власти по прилагането на политики за превенция на корупцията на местно ниво и за модернизиране на институциите на местната власт.
- Разработен и публикуван мониторингов доклад от референдума и местните избори, анализиращ дефицитите при подготовката и провеждането на избори и тенденциите в изборния процес през последното десетилетие. Разработен пакет от предложения за промени в изборното законодателство и в практиката по неговото прилагане въз основа на извършеното гражданско наблюдение и анализа на получените резултати. Осъществена застъпническа кампания за приемане на предложенията на Асоциация „Прозрачност без граници”.
- Разработена Методология за граждански мониторинг върху работата на контролните институции на местно ниво, която послужи като инструмент за граждански мониторинг на дейността на контролните институции на местно ниво в две специфични области – социални грижи за деца в неравностойно социално положение и екология и

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

превенция на наводнения. Методологията дава възможност за граждански контрол в две специфични области, в които са натрупани поредица от проблеми, но в които местните граждански организации нямат достатъчно експертиза и изграден капацитет.

- Разработен и приложен иновативен модел за наблюдение, анализ и оценка на работата на институциите с правомощия при конфискация/отнемане на престъпно и незаконно придобито имущество. TI-България е първата организация от региона, която започна работа в тази област и сподели своя опит с държави с различен подход в тази област. Въз основа на проведените анализи на правната рамка и практиките по прилагането на процедурите по конфискация в три държави-членки на ЕС, която беше разработена методология за независим граждански мониторинг на дейността на институциите в тази област. Методологията бе приложена на практика в България, Италия и Румъния, като въз основа на извършения граждански мониторинг бяха установени в сравнителен план положителните аспекти и дефицитите в процедурите по конфискация/отнемане на имущество в трите държави. Важен резултат от проведеното наблюдение е разработеният „идеален модел” за конфискация на имущество, който включва минимални общи стандарти, основаващи се на доказалите ефективността си добри практики на прилаганите модели в ЕС. Чрез предложените минимални стандарти моделът има потенциал да сближи националните процедури в областта на конфискацията и отнемането на имущество, което да позволи повишаването на ефективността на този инструмент в борбата с престъпността както в национален, така и в европейски мащаб.
- Експертно-аналитична дейност, свързана с развитие на капацитета на структури от централната, областните и общинските администрации при предоставянето на административни услуги и функционирането на регулаторни режими. Въз основа на изработените анализи и публикации, които дават систематизирана информация за мерките по противодействие на корупцията, бяха обучени близо 1000 служители от структурите на централната и местна администрация. Част от административните структури, чиито служители взеха участие в обучителните семинари, съумяха да възприемат добри модели и практики за работа, което допринесе за развитие на техния капацитет.
- Проведени конференции, включително в чужбина, обучителни семинари, кръгли маси и обществени дискусии по конкретни проблеми за стимулиране на институционалния и обществен дебат във връзка с гражданско участие в провеждането на референдуми, система за почтеност на публичните институции на местно ниво,

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

прозрачност и почтеност на изборния процес, прозрачност на лобистката дейност, механизми за граждански контрол върху институциите с контролни функции на местно ниво.

- Изработени публикации, информационни и обучителни материали, които представят анализите и изследванията на Асоциация „Прозрачност без граници” във връзка с осъществените проекти и инициативи.

ОБЛАСТИ НА ДЕЙНОСТ

I. ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА КОРУПЦИЯ. МОНИТОРИНГ ЗА СПАЗВАНЕТО НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СТАНДАРТИ В ИЗБОРНИЯ ПРОЦЕС. МОНИТОРИНГ НА ФИНАНСИРАНЕТО НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Проблемът за влиянието на корупцията върху политическия живот и върху цялостния модел, по който се осъществява управлението на страната е една от основните теми, които стоят на вниманието на Асоциация „Прозрачност без граници” от създаването ѝ до сега.

През 2001 година Асоциация „Прозрачност без граници” за пръв път осъществи наблюдение на прозрачността на предизборна кампания (президентски избори – 2001), а през 2003 година създаде методология за измерване нивото на прозрачност при финансиране на политическите партии и предизборни кампании, като използва за основа утвърдения международен Индекс за възприемане на корупцията на Transparency International. Вече петнадесет поредни години Асоциацията провежда изследвания, на базата на които изработва и публикува годишни индекси за прозрачност при финансирането на политическите партии и политически кампании в България. Разработената методика и постигнатите резултати са обект на вниманието не само на българската аудитория, но и на другите национални представителства на Transparency International.

През последните години въпросът за прозрачността и отчетността при финансирането на предизборните кампании бе изместен от други проблеми, които оказват съществено негативно влияние върху изборния процес – купуването на гласове, различните форми на контрол и незаконосъобразен натиск върху избирателите, както и дефицитите в организационната подготовка и провеждането на изборите. Натрупващите се проблеми в изборния процес провокираха Асоциация „Прозрачност без граници” да разшири обхвата на своето наблюдение и оценка, като от 2009 година основен фокус на наблюдение са два основни проблема: 1) демократични стандарти, почтеност и прозрачност в изборния процес в изборния процес, включително ограничаване на нередности и злоупотреби с избирателни права на гражданите; 2) прозрачност и отчетност при финансиране на предизборните кампании на участниците в изборите.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Проект “Съвременни възможности за гражданите да участват в изборния процес: как да подобрим достъпа”

Проектът се осъществи в периода август 2015 – февруари 2016 година благодарение на финансовата подкрепа на Фондация „Америка за България.

Провеждането на национален референдум по въпроса за въвеждането на дистанционно гласуване по електронен път създаде възможност на българските избирателите да изразят своята позиция като свободни хора и да влияят пряко върху управлението на страната. Отчитайки критичното значение на предстоящия референдум за утвърждаването на демокрацията в страната и съзнавайки нашата отговорност, през лятото на 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници” взе решение да стартира инициатива, насочена към информиране на гражданите за необходимостта от широко гражданско участие и за осъществяване на граждански контрол върху институциите, които подготвят и провеждат референдума. Наред с традиционното за Асоциация „Прозрачност без граници” наблюдение на изборния процес, през месеците август – октомври 2015 година екипът на организацията осъществи кампания под наслов „Гласуване по интернет: на референдума решаваеш ти!”.

Асоциация „Прозрачност без граници” осъществи своята инициатива, като фокусира своите усилия в три насоки:

- *информационна кампания за гражданите*, която цели да ги информира за възможностите да упражнят своето право на участие в референдума, за ефектите от използването на механизмите на пряката демокрация върху политическите процеси в страната, както и за аргументите „за” и „против” електронното дистанционно гласуване;
- *застъпническа кампания за гражданите*, която да ги мотивира да реализират своето конституционно право за участие в референдума като инструмент на пряката демокрация и да допринесат за затвърждаването на този мемократичен инструмент в българския политически живот
- *граждански мониторинг върху процеса по подготовка и провеждане на референдума и местните избори*, който цели преди всичко упражняване на обществен контрол върху ангажираните институции и спазване на водещите демократични стандарти в този процес.

Осъществяването на инициатива стана възможно благодарение на мобилизирането на:

- *водещи експерти* от сферата на социалните, политическите и правните науки, които разполагат с опит и експертиза в наблюдението на изборния процес, международните стандарти за

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

провеждане на избори, пряката демокрация и финансирането на предизборни и информационни кампании;

- *създаването на широка коалиция от неправителствени организации от цялата страна, които работят активно на местно ниво и изградили са авторитет сред местните общности;*
- *доброволци, които имаха ключова роля при осъществяването на информационната кампания и при мониторинга върху провеждането на референдума – в тази връзка.*

Информационната кампания бе осъществена в няколко насоки: предоставяне на информация относно значението на референдума като инструмент за пряко участие на гражданите в процеса на вземане на решения; предоставяне на информация относно избирателите за конкретните условия за тяхното участие в насрочения референдум; предоставяне на по-детайлна информация по темата на референдума – какъв е чуждестранният опит на други държави, прилагали електронно дистанционно гласуване, какви са аргументите „за” и „против” въвеждането на електронно дистанционно гласуване в България.

Като основа на своята по-нататъшна работа, екипът на Асоциация „Прозрачност без граници” извърши сравнително проучване относно прилагането на електронното гласуване по света, постигнатият ефект и съществуващите рискове. Наред с това беше извършен анализ на общностите, които биха били най-пряко засегнати от решението за въвеждане на електронно гласуване по интернет.

Въз основа на тази дейност Асоциация „Прозрачност без граници” разгърна широка информационна кампания, включваща:

- разработване на информационни материали, които повишават информираността на българските граждани относно значението на референдума като инструмент на пряка демокрация и дават конкретна информация относно подготовката и провеждането на конкретния референдум;
- разработване на информационни материали, които дават допълнителна информация относно аргументите „за” и „против” електронното дистанционно гласуване;
- установяване на контакт с българските общности в чужбина и провеждане на широка информационна кампания сред гражданите, живеещи зад граница, която включва няколко етапа: информиране за условията за регистриране и участие в предстоящия референдум; разработване на пакет с информационни материали и бланки за регистриране; разработване на информационни материали, свързани с въпроса на референдума и тяхното разпространение сред

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

българските общности в чужбина, в това число и със съдействието на медиите;

- разработване на информационни материали за българските граждани, живеещи в страната, и тяхното разпространение със съдействието на местни и национални медии и неправителствени организации от страната;
- провеждане на поредица от публични дискусии с участието на експерти на организацията и граждани от 12 града, в рамките на които бе представена по-задълбочена информация относно темата на референдума и бяха търсени възможности за подкрепа на гражданската инициатива.

Осъществената информационна кампания доведе до включването на 30 хиляди български граждани, които работят и живеят извън страната.

В рамките на инициативата Асоциация „Прозрачност без граници” осъществи и медийна кампания, която беше реализирана в няколко насоки:

- разработване на видео и аудио клипове на кампанията и разпространението им в националната ТВ и радио мрежа, както и в социалните мрежи.
- участие на членовете на експертния екип на кампанията в над 40 медийни програми и публикации в националните и регионални медии, сред които БНТ и БНТ 2, Bulgaria on air, ВІТ, Канал 3, ТВ Европа, БНР, Дарик Радио, Kmeta.bg, Топновини, и много други.
- разработване и публикуване от експерти на Асоциацията на аналитични текстове във водещи аналитични медии – Капитал, Офнюз, Клуб Z, Reduta.bg.

Застъпническата кампания бе подчинена на три конкретни цели: 1) да мобилизира българските граждани в страната и в чужбина така че да реализират своето конституционно право да участие в референдума като основен инструмент на пряка демокрация; 2) да ангажира институциите с действия по адекватна подготовка на референдума и по превенция на нарушения на изборния процес; 3) да ангажира партиите с развитие на политики за противодействие на купуването на гласове и за модернизиране на институциите на местната власт.

При осъществяването на инициативата Асоциация „Прозрачност без граници” работи активно за мотивирането на българските граждани както в страната, така и извън нея, да вземат участие в националния референдум относно въвеждането на дистанционното гласуване по електронен път в България.

Като част от кампанията *„Гласуване по интернет? На референдума решаваеш ти!”*, Асоциация „Прозрачност без граници” организира серия от публични срещи-дискусии с представители на активната местна

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

общественост в 12 български града. Целта на дискусиите беше разясняване на аргументите в полза на всеки от двата възможни отговора: „за“ или „против“ гласуването по интернет. В периода на информационната кампания Асоциация „Прозрачност без граници“ организира 12 публични срещи-дискусии в следните градове на страната: Бургас, Плевен, Шумен, Велико Търново, Благоевград, Стара Загора, Русе, Хасково, Варна, Пловдив, Враца и София. Публичните срещи-дискусии, организирани от Асоциация „Прозрачност без граници“, имаха за основна цел стимулиране интереса на местната общественост към националния референдум и разясняване на основните аргументи „за“ и „против“ въвеждането на дистанционно гласуване по интернет.

Във връзка с участието на партиите в изборите за местна власт бе разработен Обществен договор за почтено и открито управление в местната власт. Документът бе създаден от TI-България като израз на стремежа да ангажира политическите партии не само с краткосрочни действия за ограничаване на нередностите в изборния процес и осигуряване на публичност относно финансирането на предизборните кампании, но и на дългосрочни мерки за противодействие на политическата корупция на местно ниво, за модернизиране на институциите на местната власт, в това число и за развитие на структурирани програми за управление на местно ниво. Към договора се присъединиха 70 партии и независими кандидати.

Мониторинг на изборния процес

В началото на октомври 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници“ предприе действия за получаването на официален статут на наблюдател на референдума². Въз основа на предприетите стъпки организацията мобилизира подкрепата на 167 доброволци и 25 неправителствени организации и извърши наблюдение на изборния процес. Инициативата за мониторинг се основаваше на следните действия:

- създаване на широка застъпническа мрежа от доброволци и неправителствени организации, работещи на местно ниво във всички региони на страната, и, които са обединени – Национална мрежа за наблюдение на изборния процес, включваща 25 организации;
- участие в публични дискусии и срещи, организирани от неправителствени организации, инициативни комитети и неправителствени организации, ангажирани в информационната кампания относно референдума;
- обучение на наблюдатели на изборния процес и провеждания референдум, което е насочено към идентифициране на нарушения и

² Вж. Решение на ЦИК № 2533-МИ/НР от 09.10.2015 г. относно регистрация на наблюдатели от сдружение „АСОЦИАЦИЯ ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“ за участие в изборите за общински съветници и за кметове и в националния референдум на 25 октомври 2015 г.: <https://www.cik.bg/bg/decisions/2533/2015-10-09>.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

сигнализиране на институциите с цел ограничаване на нарушенията в деня на референдума (проведено на 12 септември 2015 г.);

- осъществяване на наблюдение на референдума във всички ключови етапи – информационната кампания, организационна подготовка и провеждане на референдума на 25 октомври 2015 г.;
- участие в различни формати на телевизионни и радио предавания и дискусии, които са насочени към разпространение на информация относно референдума, мобилизиране на обществена подкрепа за инициативата и мобилизиране на широко гражданско участие в референдума;
- извършване на оценка на резултатите от осъществената инициатива, анализ на резултатите от наблюдението и формулиране на препоръки за промени в законодателството, свързано с провеждане на референдуми и избори.

Въз основа на извършената дейност и на анализа на резултатите от наблюдението Асоциация „Прозрачност без граници” изработи мониторингов доклад „Гласът на гражданите”. Докладът съдържа констатации от извършеното наблюдение, анализ на дефицитите в изборния процес, изводи и препоръки за промени в законодателството и в практиката на институциите, ангажирани при подготовката и провеждането на изборния процес.

Изводите и препоръките в доклада бяха предмет на форум с участието на представители на политически партии, институциите, които имат правомощия във връзка с провеждането на изборния процес, в т.ч. и разследването на изборни нарушения, експерти, журналисти и представители на граждански организации. В рамките на дискусията „Изборният процес в България: решени и нерешени проблеми”, проведена на 26 ноември 2015 година бяха представени резултатите от извършеното наблюдение, предложенията за промени в законодателството и в практиката на институциите, анализ на тенденциите в изборния процес през последното десетилетие.

В периода след местните избори Асоциация „Прозрачност без граници” насочи своите усилия към промотиране на предложенията за промени в изборното законодателство и бе активен участник в поредица от дискусии по темата. Организацията изработи становище във връзка с разработвания проект на Изборен кодекс и отправи поредица от открити писма и призови до народните представители, с които аргументира необходимостта от своевременно приемане на адекватно изборно законодателство. Представители на организацията продължават да наблюдават работата на Народното събрание във връзка с промените в Изборния кодекс.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Проект „Светлина върху лобистката дейност в България” – „Към прозрачност, почтеност и равнопоставеност в лобистката дейност в България”

Проектът „Светлина върху лобистката дейност в България” се осъществява от началото на ноември 2013 година с финансовата подкрепа на Програмата за превенция и борба с престъпността на Генерална дирекция Вътрешни работи на Европейската комисия. Той е част от инициативата „Lifting the Lid on Lobbying” на Transparency International, която обхваща 19 европейски държави: Австрия, България, Кипър, Република Чехия, Естония, Франция, Германия, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Литва, Полша, Португалия, Словакия, Словения, Испания, Холандия и Обединеното кралство.

Проектът има няколко основни цели:

- да оцени степента на прозрачност, почтеност и равнопоставеност на влиянието върху процесите на вземане на решения в България;
- да мобилизира експертиза за формулирането на препоръки, които да доведат до повишаване на прозрачността, почтеността и равнопоставеността на влиянието върху процесите на вземане на решения в България;
- да стимулира експертен дебат и за мобилизира обществена енергия за извършването на промени във взаимоотношенията между политика и бизнес, които се основават на ясни и приложими правила за прозрачни равнопоставени отношения в процеса на вземане на управленски решения в България.

През 2014 година основната насока в работата на Асоциация „Прозрачност без граници” бе фокусирана върху изработването на експертна оценка на нормативната рамка, политики и практики по отношение на лобистката дейност в България. В тази връзка експертен екип на организацията извърши поредица от изследвания – правни анализи, експертни интервюта, проучвания на практиката и други изследователски методи, които намериха израз в изработването на национален доклад за състоянието на лобистката дейност в страната.

След близо едногодишна изследователска работа беше публикуван Национален доклад „Лобирането в България: интереси, влияние, политика“ с топография на проблема „лобистка дейност“ в България и препоръки за повече прозрачност, почтеност и равнопоставеност в представителството на интереси. Докладът представя задълбочена оценка на нормативната рамка, политики и практики по отношение на лобистката дейност в страната; рисковете, свързани с липсата на контрол върху лобистката дейност; позитивните практики и предложенията за повишаване на прозрачността,

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

почтеността и равнопоставеността на влиянието върху вземането на решения.

През юни 2015 г. беше публикуван *Policy paper* „Прозрачност, почтеност и равнопоставеност на влиянието върху политиката в България“. Към него беше разработено и приложението „30 стандарта за изсветляване на влиянието в публичните политики“, което съдържа конкретни предложения за усъвършенстване на нормативната база в България.

Създадените анализи послужиха като отправна точка за стартирането на застъпническа кампания, която е фокусирана върху промотирането на добри практики за лобистката дейност, прилагани в държави-членки на Европейския съюз, както и за провеждането на обучение за журналисти, насочено към идентифициране на непрозрачни лобистки практики в процеса на вземане на решения

На 22 и 23 юни 2015 година се проведе Национална конференция на тема „Прозрачност, почтеност и равнопоставеност на влиянието върху политиката“. Фокусът на конференцията беше както върху националното, така и върху местното ниво на вземане на решения и лобирането в този процес. Участие във форума взеха парламентаристи, представители на централните и местни власти в страната, представители на асоциациите на бизнеса, представители на граждански организации и медии. Сред панелистите бяха социолози, политолози, активисти от местни и национални граждански организации, представители на Националното сдружение на общините, както и експерт на Секретариата на Transparency International.

Асоциация „Прозрачност без граници“ е автор на първия по рода си информационен портал за лобистката дейност в България: <http://lll.transparency.bg/>. Интернет порталът представя актуална информация по темата лобистка дейност на български и английски език, както и всички материали, разработени в рамките на инициативата.

Натрупаният експертен опит и потенциал за застъпничество по темата в рамките на двегодишното изпълнение на инициативата провокира екипа на „Прозрачност без граници“ да участва активно в обществените консултативни процеси през 2015 година, даващи възможност за представяне на предложенията пред публичните институции в рамките на структуриран консултативен процес по конкретни теми:

През 2015 година екипът на организацията участва в работата на междуведомствена работна група за разработване на Стратегически насоки за превенция и противодействие на корупцията 2015 – 2020. По този начин „Прозрачност без граници“ постигна включването на проблематиката за прозрачността на влиянието върху законодателния и управленски процес в изработения от работната група финален документ, включително на

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

инструмента „законодателно досие“, изискванията за изработване на оценки на въздействието на всеки проект на нормативен акт, етични стандарти за парламентаристите и други.

През юни 2015 година експерти на организацията участваха активно в работната група за изработване на проект на закон за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове. Те се включиха със становище и във финалната фаза на работа по проекта на ниво Министерски съвет чрез официално становище в консултативната процедура, в което настояваха за регламентиране на инструмента „законодателно досие“, за повече прозрачност на работните групи в началните етапи на законодателния процес, както и за изисквания за по-широки консултации със заинтересованите страни.

От юли 2015 година Асоциацията „Прозрачност без граници“ е член на Гражданския съвет към Националния съвет по антикорупционни политики и участва в заседанията на Националния съвет. Тази платформа е използвана неколккратно за представяне на идеите относно прозрачността и почтеността на влиянията върху законодателния и управленски процес в България. От октомври 2015 година организацията поддържа тесни контакти с председателя на Националния съвет по антикорупционни политики и с членовете на Гражданския съвет, с цел да представен проект на Закон за прозрачност на лобистката дейност, разработен от експертен екип на Асоциацията. Законът би създал добра основа за изсветляване на част от влиянията върху процесите на вземане на решения. Наред с това, ще създаде институционална практика и ще въведе добри примери на деклариране на лобистките контакти по примера на декларирането на лобистките срещи на висшите служители на Европейската комисия.

Проект „Укрепване на сътрудничеството и застъпничеството за прозрачност и отчетност в политическия живот“

Проектът „Укрепване на сътрудничеството и застъпничеството за прозрачност и отчетност в политическия живот“ е съвместна инициатива на Transparency International – Турция, Асоциация „Прозрачност без граници“ и „GONG“ Хърватска, който стартира в края на 2014 година и предстои да завърши през април 2016 година. Той се осъществява с финансовата подкрепа на съвместна програма на Европейския съюз и Република Турция „Society Dialogue Between EU And Turkey –III Political Criteria Grant Scheme (CSD-III/PC)“.

Основната цел на инициативата е повишаване на прозрачността и отчетността на политическото финансиране в Република Турция както по отношение на законодателството, така и в практиката. Проектът цели да повиши капацитета на неправителствения сектор за наблюдение и контрол върху политическото финансиране в страната посредством изграждането на

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

гражданска коалиция за прозрачно и отчетно финансиране на политическата дейност.

Дейностите по проекта са свързани основно с:

- създаване на Гражданска коалиция за прозрачност и отчетност на политическото финансиране в Турция;
- обмен на експертиза с партньорските организации от Турция и Хърватска;
- провеждане на застъпническа кампания за популяризиране на каузата на инициативата;
- разпространение на множество промоционални материали и обвързване на политическите партии и кандидати в Турция с ангажимент за повишаване на прозрачността на финансирането на политическата дейност.

Основният ангажимент на Асоциация „Прозрачност без граници“ в рамките на тази инициатива се изразява с осъществяването на трансфер на експертиза и опит за гражданско наблюдение на областта на финансирането на политическата дейност. За Асоциация „Прозрачност без граници“ тази инициатива предоставяше още важна възможност да утвърди авторитета си на регионален лидер в рамките на мрежата на Transparency International по въпросите, свързани с гражданско наблюдение и застъпничество за прозрачност и отчетност при финансирането на политическата дейност – тема, по която екипът на Асоциацията работи от 2001 година досега.

В тази връзка през 2015 година представители на TI – България взеха участие в поредица от работни срещи, публични форуми и пресконференции, на които да бъде представен опитът на организацията в осъществяването на застъпнически кампании за повишаване на прозрачността при политическото финансиране, иновативни инструменти за мониторинг на финансирането на политически партии и предизборни кампании, включително и Обществения договор за честни и прозрачни избори. Експерти на Асоциация „Прозрачност без граници“ се включиха в работни срещи на Гражданската коалиция, както и в официалното ѝ представяне пред медиите в Турция в рамките на форуми, организирани през февруари, април и декември 2015 година в Турция.

II. РЕФОРМА В ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ. МОНИТОРИНГ НА ДЕЙНОСТТА НА ПУБЛИЧНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Една от най-важните насоки в дейността на Асоциация „Прозрачност без граници“ е реформата в публичната администрация. В тази връзка следва да се отбележи приносът на организацията в анализа, мониторинга и трансфера на чуждестранен опит по превенция, противодействие на

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

корупцията и добро управление. В тази връзка следва да се отбележат темите за конфликта на интереси, гражданското участие и независимото гражданско наблюдение на дейността на администрацията на всички нива (местна, регионална и национална). През последните няколко години Асоциация „Прозрачност без граници” постави началото на нова насока в противодействието на корупцията – отнемане на незаконно придобито имущество. Организацията неслучайно насочи вниманието си върху този проблем. Неговата актуалността на национално и на общоевропейско ниво се обосновава от факта, че един от най-успешните подходи за борба с корупцията е отнемането на икономическите ползи от корупционните действия. През 2014 и 2015 година организацията фокусира своето внимание и върху друг аспект от проблема за противодействието на корупцията – механизмите за граждански контрол върху институциите на местната власт и върху регионалните структури на институции с контролни функции.

Проект „Отнемане на незаконно придобито имущество в Европа – повишаване на прозрачността, почтеността, отчетността и ефективността“

Проектът е 24-месечна инициатива на Асоциация „Прозрачност без граници”, чието осъществяване започна от юни 2013 година с финансовата подкрепа на Европейската комисия, Генерална дирекция „Вътрешни работи” по Програмата за превенция и противодействие на престъпността. Той е естествено продължение на дейността на Асоциацията по наблюдението на приемането Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество и на конституирането на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество. Проектът се реализира от Transparency International – България в партньорство с Transparency International – Италия и Transparency International – Румъния.

Основната цел на инициативата е да се повиши прозрачността, почтеността, отчетността и ефективността при процедурите по отнемане на имущество в Европа чрез прилагане на ефективен граждански контрол върху работата на специализираните органи в тази област. Един от основните търсени резултати бе подобряване на сътрудничеството между тези институции в рамките на Европейския съюз.

Дейностите по проекта бяха фокусирани в няколко основни насоки:

- анализ на правната рамка и институционалните практики и политики – национално правно и социологическо изследване в трите страни;
- разработване на know-how за мониторинг и оценка на дейността на институциите с правомощия по отнемане на незаконно придобито имущество;

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

- осъществяване на мониторинг на работата на институциите с правомощия по отнемане на незаконно придобито имущество, с оглед упражняване на ефективен граждански контрол върху процедурите по конфискация на имущество;
- насърчаване на сътрудничеството между органите по отнемане на незаконно придобито имущество на ниво ЕС, чрез провокиране на обществена дискусия по проблема и осъществяване на публични дискусии за представяне на резултатите от инициативата в тази област.

Въз основа на проведения анализ на правната рамка в България, Италия и Румъния през 2014 година бяха изработени и публикувани три национални доклада, представящи три различни модела за отнемане на незаконно имущество. Националните правни анализи послужиха като основа за изработване на обща методология и индикатори за независимо гражданско наблюдение на процедурите по отнемане на незаконно имущество в трите държави.

Независимият граждански мониторинг бе осъществен в периода май 2014 г. – януари 2015 г. Във фокуса на наблюдението в България бяха специализираните органи по отнемане на имущество – Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество и Междуведомственият съвет по управление на имущество. Резултатите от наблюдението послужиха като база за изработване на конкретни препоръки за усъвършенстване на правната рамка и на нейното прилагане на национално ниво.

В тази връзка бе изработен и публикуван *сравнителен доклад „Законодателство и практика: национални и европейски перспективи в процедурите по конфискация и отнемане на имущество в полза на държавата“*. Той отразява сравнително-правни анализи на законодателството на България, Румъния и Италия в изследваната област, институционалната рамка за осъществяване на дейността по отнемане на незаконно придобито имущество, резултатите от осъществения мониторинг и препоръки за преодоляване на дефицитите в процедурите за отнемане на имущество в трите държави.

Въз основа на сравнителния анализ бе разработен и *Policy Paper „Основни аспекти на конфискацията и отнемането на имущество в полза на държавата: национални модели и европейски стандарти“*. Документът съдържа конкретни препоръки за усъвършенстване на регулирането на процедурите по отнемане/конфискация на ниво ЕС. Той бе фокусиран върху установяването на минимални общи стандарти, валидни за всички държави-членки, като с това ще спомогне за повишаването ефективността на националните процедури, както и ще насърчи сътрудничеството на междуинституционално и междудържавно равнище.

Предвид важното значение на разглежданата тема в европейски контекст, двата аналитични документа бяха представени пред институции и

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

организации, работещи на европейско ниво. На 24 март 2015 година анализите бяха представени в Брюксел в рамките на *дискусия „Конфискация и отнемане на незаконно имущество: европейски перспективи за борба с тежката престъпност”*, в която взеха участие представители на Европейската комисия, Европейския парламент, неправителствени организации и медии.

Резултатите от проведените изследвания и изработените доклади бяха обект на самостоятелна *дискусия „Отнемане на незаконно имущество: европейски перспективи за борба с тежката престъпност”*. Тя се проведе в София на 31 март 2015 година, като участие взеха представители на КОНПИ, разследващи органи на прокуратурата, МВР, представители на академичната общност и експерти, работещи по темата, неправителствени организации и медии.

На 28 април 2015 година в София се проведе заключителната конференция *„Отнемане на имущество в полза на държавата: модели за противодействие на престъпността в Европейския съюз”*, на която бяха представени резултатите от осъществената инициатива. Във форума взеха участие експерти от над 10 национални представителства на Transparency International от държави-членки на кандидатки за членство в ЕС, представители на български и чуждестранни институции, които имат правомощия в разглежданата сфера, дипломати, експерти, неправителствени организации и журналисти.

Проект „Индекс на местната система за почтеност”

Проектът „Индекс на местната система за почтеност” е тригодишна инициатива на Асоциация „Прозрачност без граници”, която се осъществява от началото на ноември 2014 година благодарение на финансовата подкрепа на Фондация „Америка за България”. Инициативата е израз на оценката на Асоциация „Прозрачност без граници”, че ефективното противодействие на корупцията в страната не може да извърши без участието на ключови институции и социални актьори на местно ниво. Инициативата се осъществява чрез три основни линии на дейност:

- оценка на капацитета на местните публични институции и други актьори за прилагане на устойчиви антикорупционни политики; изработване на годишен Индекс на Местната система за почтеност;
- укрепване на почтеността на местните общности: развитие на капацитета на местните власти за прилагане на дългосрочни устойчиви антикорупционни политики;
- застъпничество за реформи в местните антикорупционни политики.

През 2015 година организацията фокусира вниманието си върху осъществяването на изследването на институциите на местната система за

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

почтеност и промотирането на резултатите. Изследването, както и другите дейности по проекта, се осъществиха в сътрудничество с широка мрежа от неправителствени организации, работещи в съответните региони, които са партньори на Асоциация „Прозрачност без граници” при осъществяването на инициативата. В тази връзка усилията бяха насочени към:

- развитие на капацитета на структурите на гражданското общество за мониторинг – бяха проведени два обучителни семинара за представители на неправителствени организации, които бяха включени в осъществяването на инициативата;
- изграждане на широка мрежа от граждански организации и експерти, които се включиха в изследователската работа по проекта – при осъществяването на изследването бяха ангажирани 26 местни граждански организации от цялата страна и повече от 75 експерти;
- изследване и анализ на дейността на институциите и социалните актьори на местно ниво, като в тази връзка:
 - a. бяха проведени над 80 дълбочинни интервюта с журналисти от местни и регионални медии и над 60 дълбочинни интервюта с членове на Общински съвети и секретари в общините – областни центрове;
 - b. бяха попълнени над 120 въпросници от представители на неправителствени организации в цялата страна;
 - c. бяха изпратени покани до кандидати 519 партии, коалиции и инициативни комитети за присъединяване към Обществения договор за прозрачни и честни избори в кампанията за местни избори 2015 г. във връзка с оценката на сектор „Политически партии” от изследването, като 70 кандидати и коалиции подкрепиха Обществения договор.

След извършването на изследването и извършването на анализ на получените данни, бяха проведени шест регионални дискусии за верификация на междинните резултати от изследването. В тази връзка през септември 2015 година в градовете Варна, София, Бургас, Пловдив, Враца и Велико Търново бяха организирани дискусии „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението”, в които взеха участие експертите от изследователския екип и повече от 90 представители на изследваните институции и структури.

В резултат на прилагането на методологията за мониторинг бе съставен *Индекс на местната система за почтеност*. Той е първото по рода си годишно сравнително изследване на ключови институции и социални актьори, които изграждат системата на почтено и отговорно управление на местно ниво. Индексът представя сравнителна картина на антикорупционния капацитет, роля и значение на общински съвет, кмет,

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

общинска администрация, политически партии, органи на съдебна власт, полиция, бизнес, медии и гражданско общество в 27-те общини – областни центрове в България.

Резултатите от изследването за 2015 година бяха обявени на форум, който се състоя на 9 декември 2015 година – Международният ден за борба с корупцията. В дискусиата участваха кметове, председатели на общински съвети, области управители, местни обществени посредници, експерти от гражданския сектор и медии. Резултатите от Индекса на местната система за почтеност са публикувани и на самостоятелната страница на инициативата: <http://lisi.transparency.bg/>.

Проект „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление”

Проектът „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление” е инициатива на Асоциация „Прозрачност без граници”, която се осъществи в периода ноември 2014 година – януари 2016 година. Той се реализира с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014. Инициативата бе създадена в отговор на необходимостта от развитие на капацитета на структурите на гражданското общество за системно наблюдение на работата на контролните институции и за установяване на ефективно взаимодействие между гражданско общество и публични институции в две ключови области:

- екология и строителство – опазване на околната среда във връзка с градоустройствени дейности и почистване на речни корита; и
- социални грижи за деца в риск – социална закрила за деца, които са настанени в институции, предоставящи социални грижи от резидентен тип.

Основната цел на инициативата бе да насърчи включването на неправителствените организации в процеса на формулиране на политики и вземане на решения на местно и регионално ниво в посочените тематични области, в два региона на страната – Северозападен и Южен централен.

Инициативата бе насочена към развитието на умения за осъществяване на ефективен граждански мониторинг върху работата на институции с контролни правомощия от Северозападен и Южен централен, както и към активното гражданско участие при разработването на политики за прозрачно и отчетно управление на институциите, които осъществяват контрол в двете тематични области.

През 2015 година експертен екипана Асоциация „Прозрачност без граници” разработи методология за граждански мониторинг върху работата

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

на контролни институции на местно ниво. За като инструменти на осъществяването на тази дейност, бяха разработени правни анализи на дейността на институциите на местно и регионално ниво в двете специфични области (социални грижи за деца в риск и екология и строителство).

Предвид факта, че разработената методология представлява специфичен иновативен инструмент за граждански мониторинг в тези две области, тя бе предмет на дискусии с участието на представители на институциите в двете области, експерти и неправителствени организации, работещи на местно ниво в областта на социалните грижи за деца и опазване на околната среда. В тази връзка бяха организирани две дискусии: „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление при осъществяването на градоустройствени дейности и опазване на околната среда“ (проведена на 20 март 2015 година) и „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление при предоставянето на грижи за деца в риск“ (проведена на 21 март 2015 година).

На 23 и 24 април 2015 година в София бе организиран обучителен семинар *обучителен семинар „Граждански мониторинг за отговорно управление на местно ниво“*. Експерти на Асоциация „Прозрачност без граници“ обучиха представители на местни неправителствени организации от Северозападен район и Южен централен район в инструментариума за осъществяване на граждански мониторинг в двете изследвани области.

Въз основа на разработената методология и на проведеното обучение в периода април – ноември 2015 година бе осъществен граждански мониторинг върху работата на институциите, осъществяващи контрол на местно и регионално ниво в двете специфични области:

- в областта на екологията фокусът бе поставен върху превенция на наводнения чрез поддържане чистотата на реките в Източнореломорския басейн – наблюдението бе осъществено от местни мониторащи екипи от общините Пловдив, Пазарджик, Смолян и Хасково, подкрепени от експертен екип на Асоциация „Прозрачност без граници“;
- в областта на социалните грижи фокусът бе поставен върху социалните грижи за деца в риск, които се настаняват в центрове от фамилен тип - наблюдението бе осъществено от местни мониторащи екипи от общините Плевен, Враца, Видин, подкрепени от експертен екип на Асоциация „Прозрачност без граници“.

Един от съществените резултати, които бяха постигнати в процеса на съвместната работа на членовете на местните мониторащи екипи и на експертния екип на асоциация „прозрачност без граници“, свързан с развитието на специфични знания, умения и способности на представители на местни неправителствени организации за осъществяване на граждански

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

мониторинг върху дейността на контролни институции в двете тематични области. Това постижение е особено важно не само в контекста на стремежите за осъществяване на граждански контрол в двете проблемни области, но и поради развитието на собствен капацитет на местните неправителствени организации, част от които работят в съответната сфера, но не разполагат със специфичното знание за осъществяване на контрол (с което разполага Асоциация „Прозрачност без граници” като организация, специализирана в превенция на корупцията и прилагане на принципи на доброто управление).

В резултат на извършеното наблюдение бяха изработени поредица от мониторингови доклади и програми с препоръки, които очертават в детайли постиженията и дефицитите в работата на институциите в двете области, като дават възможност за обобщена оценка относно функционирането на институциите в двата региона в изследваните тематични области. По този начин бе разработено структурирано предложение за основните насоки, в които е необходимо да се подобрят контролната дейност и сътрудничеството между институциите и структурите на гражданското общество. Сред поредицата от аналитични доклади и препоръки следва да се отбележат докладите и програмите, които бяха предоставени на институциите в двете области и които послужиха като база за по-нататъшните дейности по проекта:

- Доклад от наблюдението на дейността на институции на местно и регионално ниво в област екология: предпазване от наводнения и поддържане проводимостта на реките;
- Доклад от наблюдението на дейността на институции на местно и регионално ниво при предоставянето на социални грижи за деца в риск (социални услуги резидентен тип – настаняване в центрове от семеен тип);
- Програма за ефективен контрол и взаимодействие между гражданско общество и институции на местно и регионално ниво в област екология: поддържане проводимостта на речните легла и предпазване от наводнения;
- Програма за по-ефективен контрол на местно и регионално ниво при предоставянето на социални услуги от резидентен тип за деца в риск (центрове за настаняване от семеен тип) и за насърчаване на взаимодействието между институции и структури на гражданското общество.

Разработените аналитични документи бяха предмет на дискусии, в рамките на които бе създадена основа на взаимодействие между институции и граждански организации, работещи на местно ниво в двете области. На 16 декември 2015 година във Враца се проведе дискусия „Гражданска платформа за отговорно управление и ефективна грижа за деца в риск“,

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

проведена на 16 декември 2015 година във Враца, а на 18 декември 2015 година в Пловдив се проведе дискусия *„Гражданска платформа за отговорно управление в областта на екологията: превенция на наводнения в общините”*.

В рамките на дискусиите бе търсен консенсус относно необходимите действия, които могат да доведат до по-адекватен контрол, а също така бе представен финалният продукт от работата по проекта: *интернет базирана платформа*, която предоставя информационни ресурси за функционирането на контролните институции в двете тематични области, резултати от наблюдението, добри практики и възможности за подаване на сигнали за констатирани дефицити. В тази връзка бе промотиран интернет сайтът platformi.transparency.bg *„Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление”*. След приключване на инициативата тази платформа се ползва като инструмент за продължаващо обсъждане на граждански предложения за подобряване на ефективността в работата на контролни институции от двете тематични области, както и за насърчаване на взаимодействието между граждански структури и публични институции.

„Развиване на умения и компетентности у служителите в администрацията за ефективно противодействие срещу корупционните прояви при предоставянето на административни услуги и функционирането на регулаторните режими”

През 2014 и началото на 2015 година експертен екип на Асоциация *„Прозрачност без граници”* извърши експертно-аналитични дейности по проект, осъществяван от Администрацията на Министерския съвет. Основна цел на инициативата бе укрепване на административния контрол при предоставянето на административни услуги и функционирането на регулаторните режими. Експертно-аналитичната дейност бе структурирана в няколко основни насоки на дейност:

- Изготвяне на анализ на корупционните практики при предоставянето на административни услуги и функционирането на регулаторните режими в централните, областните и общинските администрации;
- Разработване на *Справочник за функциите на контролните органи в областта на противодействие на корупцията в държавната администрация*, който представя детайлна информация относно: функциите на контролните органи в структурите на централната държавна администрация и местните органи на властта; начините за подаване и разглеждане на сигнали за нередности и корупция; каталог на добри практики за превенция и противодействие на корупцията в местната власт;

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

- Разработване на *Наръчник за идентифициране на корупционни практики в администрацията*, който представя информацията относно: процедурите за установяване на корупционни практики в администрацията; актуални данни от експертни социологически изследвания, които оценяват корупционните рискове и прокорупционни нагласи на служителите в администрацията; начините за сигнализиране на компетентните институции, методи и системи за проследяване на риска от корупция;
- Разработване на учебителни материали, които да послужат като основа за провеждане на поредица от учебителни семинари за служителите от администрацията;
- Обучение на служители от централната и териториалната администрация.

Въз основа на извършените изследвания, създадените анализи и публикации експертите на Асоциация „Прозрачност без граници” проведоха 38 учебителни семинари, в рамките на които бяха обучени близо 1000 служители и ръководители от инспекторатите на централната държавна администрация, както и служители от общини от всички региони на страната.

През януари и февруари 2015 г. експертите на организацията проведоха последната серия от учебителни семинари за служители от централните и структури на държавната администрация и общините.

III. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНост. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАСТЪПНИЧЕСКИ КАМПАНИИ

Проект „Поддай сигнал (II) – включване на гражданите в противодействие на корупцията в Южна Европа”

Центърът за правна консултация на пострадали от корупция³ е създаден през 2006 година по инициатива на Transparency International – България, като оттогава по инициатива на TI – Секретариат и национални представителства на TI на са създадени повече от 15 центъра в държави от Европа, Азия и Африка.

Настоящата работа на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция в България се осъществява като част от дейността по проект „Поддай сигнал (II) – включване на гражданите в противодействие на корупцията в Южна Европа”. Инициативата се осъществява с финансовата подкрепа на Европейската комисията, по програма „Превенция и

³ Advocacy and Legal Advice Centre (ALAC).

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

противодействие на престъпността”, Home/2012/ISEC/AG, като предвижда изграждането на нови центрове и обмяната на опит със съществуващи центрове в държави от южната част на Европа. Международният проект се осъществява в шест държави – България, Италия, Румъния, Португалия, Словения и Кипър.

Дейността на Центъра включва осигуряването на практическа правна помощ и експертна препоръка на граждани, които са пострадали или са станали свидетели на корупция и проявяват решимост да сезират компетентните държавни органи. За целта се поддържа безплатната телефонна линия 0800 11 224, на която могат да бъдат подавани сигнали за случаи на корупция; сигнали могат да бъдат подадени и по електронен път (на електронната поща на Центъра alac@transparency.bg) или чрез специално поддържаната интернет-страница (<http://alac.transparency.bg/bg/signals-corruption.html>).

Функционирането на Центъра има за цел да предостави възможност на гражданите да вземат активно участие в борбата с корупцията чрез предоставяне на безплатна правна помощ в подкрепа на техните усилия за възмездяване на корупционни престъпления от страна на обществени институции или техни служители. В тази връзка, основен фокус в дейността на Центъра през 2015 година бе работата по сигнали на граждани за очаквани и докладвани нарушения на изборния процес. Основната част от получените 141 сигнала се отнасяха до нарушения и престъпления срещу политическите права на гражданите в качеството им на участници в изборния процес. Както и през предходните предизборни кампании (2009 г., 2011 г., 2012 г., 2013 г. и 2014 г.) екипът на Центъра оказваше съдействие на гражданите, като предоставяше информация за техните права като избиратели, изпращаше сигнали до компетентните институции, обработваше и систематизираше информацията от докладваните нарушения, с цел да подпомогне работата на институциите и на Асоциация „Прозрачност без граници” за превенция и противодействие на нарушения в изборния процес.

През 2015 година усилията на организацията бяха фокусирани не само към осигуряването на съдействие на гражданите при защита на техните права (чрез предоставяне на безплатна правна помощ), но и в още няколко насоки:

- провеждане на изследвания на общественото мнение и изработване на поредица от анализи на корупцията в страната;
- осъществяване на информационна кампания сред гражданите, целяща да ги информира за негативните последствия от корупцията и за средствата, с които могат да защитят своите права;
- осъществяване на застъпническа кампания пред институциите с цел предприемане на мерки за ограничаване на корупцията;

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

- изработване на два анализа и публикуването на съответните policy papers, посветени на две сфери, в които корупцията представлява най-съществен проблем;
- провеждане на поредица от работни срещи и дискусии, фокусирани върху идентифициране на слабите места в работата на институциите и върху формулиране на предложения за ефективни подходи за противодействие на корупцията в идентифицираните проблемни области.

През есента на 2015 година, в периода на предизборната кампания, бе проведено представително изследване на общественото мнение на тема „Политическа корупция и купуване на гласове: основни проблеми за гражданите и нагласи за противодействие“. То бе фокусирано върху три тематични кръга (значими проблеми в изборния процес, готовност за противодействие на политическата корупция и степен на информираност относно финансирането на политическата дейност), като резултатите от него позволиха да бъде извършен актуален анализ на дефицитите в изборния процес и да бъде осъществена застъпническа кампания пред институциите с цел предприемане на мерки срещу купуването на гласове и контролирания вот.

Втората насока на работа през 2015 година бе извършването на задълбочен анализ на дефицитите в две от най-проблемните сфери в страната. Въз основа на данните от получените сигнали бе оценено, че фокусът на внимание следва да се насочи към анализ на проблемите с корупцията при обществените поръчки и нарушенията на избирателните права на гражданите. В тази връзка бяха разработени:

- *Policy Paper „Обществените поръчки в България: механизми за осъществяване на корупционни практики и дефицити в работата на институциите“*, който представя анализ на основните фактори на средата, обуславящи корупцията при обществените поръчки; измеренията на проблема и механизмите за осъществяване на корупционни практики; дефицитите в работата на институциите във връзка с възлагането, осъществяването и контрола при обществените поръчки (institutional soft spots) и препоръките за ограничаване на корупцията при обществените поръчки; и
- *Policy Paper „Купуването на гласове и контролираният вот в България“* – основен предмет на анализ са основните изразни форми на този тип престъпления срещу политическите права на гражданите; механизмите за осъществяване на натиск и за купуване на гласове; дефицитите в работата на институциите във връзка с разследването и наказателното преследване на купуването на гласове и другите престъпления срещу избирателните права на гражданите (institutional soft spots); както и препоръките за ограничаване на корупцията в изборни процес.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Третата насока от работата през 2015 година бе свързана с провеждане на застъпническа кампания за по-ефектна работа на институциите при разследване на сигнали за нередности в изборния процес, в това число и за купуване на гласове и контролиран вот. В тази връзка бяха разработени информационни материали: брошури, които промотират работата на Центъра и безплатната телефонна линия за сигнали за корупция; видео клип за негативните ефекти от корупцията, който бе разпространен в национални ефирни телевизии и социалните мрежи.

Въз основа на резултатите от работата на Центъра през 2015 година експертният екип на организацията формулира поредица от препоръки за промени в изборното законодателство, за необходими мерки на институциите при подготовката и провеждането на изборите и за реализиране на по-ефективна политика по санкциониране на установените случаи на престъпления срещу политическите права на гражданите. Препоръките бяха представени както в рамките на работни срещи, така и на публични форуми с участието на представители на институциите. В тази връзка е необходимо да се отбележи провеждането на дискусията на тема „Изборният процес в България: решени и нерешени проблеми”, която се проведе на 26 ноември 2015 година в София.

Като част от застъпническата кампания през есента на 2015 година Асоциация „Прозрачност без граници” инициира обучителен семинар за наблюдатели, който имаш за цел да развие капацитета на неправителствени организации за извършване на наблюдение на изборния процес и защита на избирателните права на гражданите. В тази връзка на 12 септември 2015 година в София бе проведен *обучителен семинар „Прозрачност и почтеност на изборния процес и политическото представителство”*, в който взеха участие представители на 26 организации, работещи на местно ниво. Проведеното обучение послужи като отправна точка за осъществяване на граждански мониторинг на изборния процес и за идентифициране на дефицити и тенденции в изборния процес в страната.

Наблюдението на изборния процес бе осъществено със съдействието на коалиция от 26 неправителствени организации от цялата страна, като в този процес се включиха 167 доброволци. С тяхно съдействие бяха установени нарушения на избирателните права на гражданите, като една от съществените последици бе ангажирането на експертния екип на Асоциацията в оценка на всеки получен сигнал и търсене на съдействие от институциите за защита на пострадалите и санкциониране на извършените престъпления и нарушения.

На 26 ноември 2015 година се проведе форум *„Изборният процес в България: решени и нерешени проблеми”*. В рамките на дискусията бяха представени данни от работата на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция, резултатите от наблюдението на местните избори и анализ на тенденциите в изборния процес през последното десетилетие.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Участие в дискусиата взеха представители на институции, които имат правомощия при наказателното преследване на тези престъпления – Прокуратура, МВР, представители на институции, които имат правомощия при подготовката и провеждането на изборния процес – ЦИК, Сметна палата, журналисти, представители на неправителствени организации и експерти.

Проект „Национален антикорупционен ресурсен център”

Асоциация „Прозрачност без граници” продължава да поддържа Антикорупционния център, който беше създаден с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Библиотеката на центъра съдържа значителен обем от книги, периодични издания и аналитични материали, разглеждащи същността на проблема за корупцията в национален и световен мащаб. Наред с изданията на експерти, международни институции и други неправителствени организации, центърът предоставя на разположение и всички публикации на „Прозрачност без граници” на английски и български език, които са резултат от 17-годишната работа на Асоциацията.

Изграденият капацитет на центъра позволява на екипа да продължи извършването на дейности в три основни насоки:

- обработване и попълване на информационния архив, който се допълва от няколко вида източници на информация. Архивът се попълва от ежедневния преглед на печата на националните печатни и електронни издания относно информация за случаи на корупция и анализи, посветени на темата. Наред с това, архивът се попълва с публикации, анализи и изследвания, публикувани в Интернет. Също така, архивът се попълва от материали от конференции, предоставени от държавни институции, от български и международни неправителствени организации;
- екипът на Асоциацията продължава дейността по предоставяне на информация от библиотеката, като ежедневно обработва подадените заявки по електронен път за информация от библиотеката;
- дейността на Антикорупционния ресурсен център се подпомага от стажанти – студенти по политология, европеистика и публична администрация от СУ, НБУ и чуждестранни университети. Асоциация „Прозрачност без граници” има вече установена практика да осигурява възможност на студенти да провеждат своя стаж, като наред с обучението им относно начина на функциониране на организацията, екипът полага усилия да популяризира каузата на ТИ за нетолерантност към корупцията. Стажантите оказват съдействие както в текущата работа на екипа, така и в дейността на центъра.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Мониторинг на националните печатни и електронни медии

Екипът на Асоциацията осъществява редовен медиен мониторинг на националните печатни и електронни издания. Информацията относно корупционни казуси, злоупотреба с власт и обществени ресурси, анализи и коментари, посветени на различните измерения на проблемите на корупцията в различни обществени сфери се подлага на необходимата систематизация, която позволява да бъде използвана в рамките на дейностите по проектите и за идентифициране на проблемни области в борбата с корупцията.

Постоянни дейности

Представяне на сравнителните изследвания на Transparency International

Като национално представителство на международната организация за борба с корупцията Transparency International, Асоциация “Прозрачност без граници” ежегодно обявява резултатите от сравнителни международни изследвания и анализи, част от които са се наложили като авторитетни източници на информация и оценки нивото на корупция, икономическото и политическото развитие на изследваните страни. Сред тях следва да се отбележат:

- **Индекс за възприятие на корупцията (Corruption Perception Index)**, измерващ нивото на политическа и административна корупция според оценките на представителите на бизнеса, анализатори на икономическия и политическия риск от целия свят, включително и анкетирани експерти от изследваните държави. Изследването позволява извършването на сравнителни оценки в регионален и субрегионален мащаб, които могат да дадат най-общ ориентир на бизнеса в кои държави от даден регион корупционният риск е по-голям и съответно – общата среда за осъществяване на бизнес е по-неподходяща.
- **Световен корупционен барометър (Global Corruption Barometer)**, представящо оценка на нивото на разпространение на корупцията в отделните сектори и институции в рамките на изследваните държави. Изследването дава възможност за сравнение на степента на разпространение на корупцията в основни сектори на обществения, икономически и политически живот в рамките на една изследвана държава. Наред с възможността за осъществяване на секторен анализ, барометърът служи като база за разработване на антикорупционни политики с ясно очертани приоритети, както и като ориентир за бизнеса относно институциите и секторите на

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

обществения, икономически и политически живот, които имат по-съществени дефицити в своята работа и съответно – представляват по-сериозен корупционен риск.

- **Световен доклад за корупцията (Global Corruption Report)**, представящ задълбочено проучване на корупцията в ключови сектори от обществения живот. Световният доклад за корупцията за 2015 година е посветен на проблема за корупцията в спорта.
- **Индекс за плащане на подкупи (Bribe Payers Index)**, предоставящ информация относно готовността на фирми от дадена държава да предлагат и плащат подкупи при осъществяването на своите експортни стратегии в чужбина. Изследването служи на бизнеса като ориентир относно готовността на техните конкуренти, работещи в чужбина или възнамеряващи да осъществяват експортна експанзия на нови пазари, да предлагат и плащат подкупи.

ПУБЛИЧНИ ИЗЯВИ И ФОРУМИ, ОРГАНИЗИРАНИ ОТ АСОЦИАЦИЯ “ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

В рамките на осъществяваните инициативи и текущите си проекти през 2015 година, Асоциация „Прозрачност без граници” имаше голям брой публични изяви. Основна цел на екипа на Асоциацията е предизвикване на медиен интерес и широко отразяване на всичките ѝ инициативи. Асоциацията активно работи с широк кръг от представители на националните и регионални печатни и електронни медии. В резултат от установяването на трайни контакти с тях, всички събития, организирани от Асоциацията, бяха широко отразени в печатните и електронни медии. Сред форумите, организирани през 2015 година, е следва да се отбележат:

- Дискусия „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление при осъществяването на градоустройствени дейности и опазване на околната среда“, проведена на 20 март 2015 година в София;
- Дискусия „Гражданска платформа за отговорно и отчетно управление при предоставянето на грижи за деца в риск“, проведена на 21 март 2015 година в София;
- Форум „Конфискация и отнемане на незаконно имущество: европейски перспективи за борба с тежката престъпност”, проведен на 24 март 2015 година в Брюксел
- Дискусия „Отнемане на незаконно имущество: европейски перспективи за борба с тежката престъпност”, проведена на 31 март 2015 година в София;

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

- Обучителен семинар „Граждански мониторинг за отговорно управление на местно ниво“, проведен на 23 – 24 април 2015 година в София;
- Конференция „Отнемане на имущество в полза на държавата: модели за противодействие на престъпността в Европейския съюз“, проведена на 28 април 2015 година в София;
- Конференция на тема „Прозрачност, почтеност и равнопоставеност на влиянието върху политиката“, проведена на 22 и 23 юни 2015 година в София;
- Обучителен семинар „Прозрачност и почтеност на изборния процес и политическото представителство“, проведен на 12 септември 2015 година в София;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 11 септември 2015 година в София;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 16 септември 2015 година във Варна;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 17 септември 2015 година във Велико Търново;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 18 септември 2015 година във Враца;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 23 септември 2015 година в Пловдив;
- Дискусия „Индекс на местната система за почтеност 2015 – предварителни резултати от наблюдението“, проведена на 24 септември 2015 година в Бургас;
- Дискусия „Изборният процес в България: решени и нерешени проблеми“, проведена на 26 ноември 2015 година в София;
- Форум за представяне на Индекс на местната система за почтеност – 2015, проведен на 9 декември 2015 година в София;
- Дискусия „Гражданска платформа за отговорно управление и ефективна грижа за деца в риск“, проведена на 16 декември 2015 година във Враца;
- Дискусия „Гражданска платформа за отговорно управление в областта на екологията: превенция на наводнения в общините“, проведена на 18 декември 2015 година в Пловдив.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Нови публикации на Асоциация “ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

В резултат на осъществените изследвания, анализи и мониторинг през 2015 година бяха изработени следните публикации:

- „Законодателство и практика: национални и европейски перспективи в процедурите по конфискация и отнемане на имущество в полза на държавата“;
- Policy Paper „Основни аспекти на конфискацията и отнемането на имущество в полза на държавата: национални модели и европейски стандарти“;
- Policy paper „Прозрачност, почтеност и равнопоставеност на влиянието върху политиката в България“;
- „30 стандарта за изсветляване на влиянието в публичните политики“
- „Методология за граждански мониторинг върху работата на контролните институции на местно ниво“;
- Policy Paper „Обществените поръчки в България: механизми за осъществяване на корупционни практики и дефицити в работата на институциите“;
- Policy Paper „Купуването на гласове и контролираният вот в България“;
- „Гласът на гражданите” (Доклад от наблюдението на националния референдум относно въвеждане на електронно дистанционно гласуване (25 октомври 2015 г.).

Информация за дейността на Асоциация „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ” по чл. 40 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел

Като организация с нестопанска цел Асоциация „Прозрачност без граници” извършва своята дейност в подкрепа на развитието на гражданското общество. Основен приоритет в работата на Асоциацията е инициерирането и прилагането на проекти и програми за превенция и противодействие на корупцията на национално, регионално и местно равнище.

Съгласно Устава на Асоциация „Прозрачност без граници”, нейната мисия е да обединява усилията на държавните институции, местните власти, представителите на гражданското общество, частния сектор и медиите с цел

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

провеждането на системни реформи и предприемането на конкретни действия срещу разпространението на корупцията в страната.

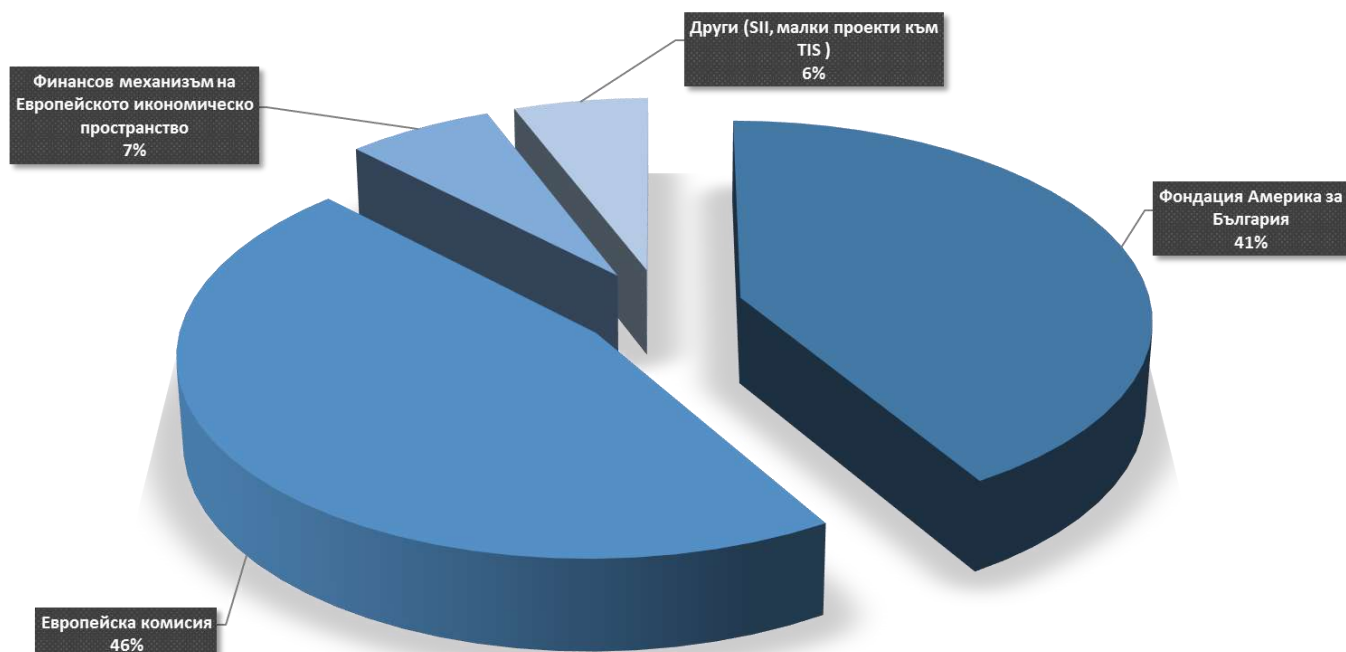
Всички проведени програми и инициативи на Асоциацията през 2015 година бяха непосредствено подчинени на изпълнението на по-горе посочените приоритети. Всички приходи, получени в рамките на изминалата година, са използвани в съответствие с изискванията за член 38, съгласно който организацията извършва работа в подкрепа на общественополезни дейности за развитието и стабилността на гражданското общество.

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Общ бюджет за 2015 г.	807 187.81 лв.
-----------------------	----------------

Разпределение на бюджет по донори

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Разпределение на бюджет по проекти

